

Boeken

SHOCK ART

Shock Art. Handel en hebzucht in de hedendaagse kunst (The \$ 12 Million Stuffed Shark: The Curious Economics of Contemporary Art), Don Thompson, 2010, Uitgeverij Walewein, paperback, 336 pag., NL, ISBN 9789077969083, € 22,50

Don Thompson laat er in zijn vlot geschreven boek *Shock Art. Handel en hebzucht in de hedendaagse kunst* geen enkel misverstand over bestaan: kunstcritici spelen nauwelijks een rol van betekenis in de kunstwereld. Hun oordeel heeft nagenoeg geen invloed op het succes van de kunstenaar en al helemaal niet op de prijzen van zijn werk.

Thompson, econoom en verzamelaar van hedendaagse kunst, klinkt behoorlijk cynisch: in tegenstelling tot verzamelaars en publiek, die de esthetische waarde van kunst afmeten aan de technische kwaliteit, baseren critici de waarde van het werk op factoren als visie en originaliteit. Dat verschil in benadering zou voortkomen uit de onderlinge concurrentie onder critici, die er allemaal op uit zijn 'een vaste aanstelling te bemachtigen, hun artikelen gepubliceerd te krijgen, of in een gunstig blaadje te komen bij universitaire benoemingscommissies'. Het leest lekker weg, met dank aan de toegankelijke stijl van Thompson, maar is natuurlijk je reinste flauwekul.

Cynisch is Thompson ook als hij stelt dat de prijs die een handelaar vraagt voor een werk van een nieuwe kunstenaar meer wordt bepaald door de reputatie van de galerie en de afmeting van het werk, dan door de kwaliteit. Net zo sarcastisch is Jerry Saltz, voormalig kunstcriticus van *The Village Voice*, die wordt aangehaald in het boek. Volgens hem is 85 procent van de nieuwe hedendaagse kunst slecht. De kunstwereld is er alleen niet over uit welke kunst tot die 85 procent behoort.

Thompson is vanwege zijn achtergrond gefascineerd door

de vraag wat kunst waardevol maakt. Waarom bracht het doek *Three Studies for a Self Portrait* (1982) van Francis Bacon tijdens een veiling bij Christie's in 2006 bijvoorbeeld net zoveel op als twee olieverfschilderijen van Monet, een Camille Pissarro en een groot werk van Cézanne twee dagen eerder?

Als een soort onderzoeksjournalist duikt Thompson in de wereld van het grote geld. Hij kijkt met verbazing naar de manier waarop grote veilinghuizen als Christie's en Sotheby's de prijzen van hedendaagse kunst manipuleren, en ziet hoe in de wereld van de hedendaagse kunst 'het kritische oordeel gemakkelijk opzij wordt geschoven als er sprake is van grote namen'. Hoe anders kun je verklaren dat iemand 12 miljoen dollar wil betalen voor een haai op sterk water? Thompson is terecht enthousiast over de marketingstrategie van Damien Hirst, maar plaatst ook – terecht – vraagtekens bij de artistieke kwaliteit van zijn werk. Natuurlijk is dat geen nieuw geluid, net zo min als het verhaal over de controversiële werkwijze van marketingstrateeg Charles Saatchi dat is.

Een onthullend en verbijsterend boek, zoals de achterflap belooft, is *Shock Art* dan ook niet. Wel een onderhoudend en goed geschreven boek, waarin de belangrijkste spelers uit de kunstwereld bij naam worden genoemd, en een fraai inkijkje wordt gegeven in de wereld achter het kunstwerk.

Lennard Dost

SOUTH AFRICAN ART NOW

South African Art Now, Sue Williamson, 2009, Collins Design, gebonden, 320 pag., EN, ISBN 9780061343513, € 61,99

De hedendaagse kunst uit Zuid-Afrika is veel zichtbaarder dan die uit de meeste andere Afri-

kaanse landen. Dat komt vooral doordat er een professionele infrastructuur is waarin kunst kan gedijen. Er is een groeiend aantal galeries dat internationaal werkt. Er zijn musea, kunstacademies, universiteiten met goede kunstopleidingen en diverse non-profit organisaties die het maken van kunst stimuleren. Het waren vooral de twee edities van de Biënnale van Johannesburg, in 1995 en 1997, die de internationale aandacht op het land hebben gericht. De apartheid had het land decennia lang cultureel volledig geïsoleerd en zeker de werken van zwarte kunstenaars aan het oog onttrokken.

In *South African Art Now*, een overzicht van hedendaagse Zuid-Afrikaanse kunst, geven samensteller Sue Williamson – kunstenaar en criticus – en gastauteur Okwui Enwezor – tentoonstellingsmaker en autoriteit op het gebied – een helder beeld van de ontwikkelingen vanaf het einde van de jaren zestig tot nu.

Daaruit valt te concluderen dat Zuid-Afrikaanse kunst al die jaren gekoppeld is geweest aan de politieke situatie van het land. Het citaat dat Williamson in haar essay aanhaalt van curator Lorenzo Fusi is wat dat betreft illustratief: 'Why I fell in love with the art of this country, it's because the role of the artist here is still interpreted at its best, with a commitment and dedication that go beyond mere formal questions.' Kunst gaat over 'who I am, what I can do in the here and now, and what is going on around me'. Het boek maakt echter ook duidelijk dat de jongste generatie kunstenaars haar thema's meer naar een algemeen niveau tilt en loskoppelt van de 'beperkte' nationale situatie.

Behalve de verhelderende inleidende essays biedt *South African Art Now* uitstekende informatie in woord en beeld over de kunstenaars die ertoe doen. De selectie is representatief en

